

PRIVATE LIBRARY OF WILLIAM L. PETERS

Dieser war im ganzen dunkelbraun, nur am Kopfe mit einem rostroten Anflug. Am Bürzel sah man eine ziemlich schmale weißliche Querbinde und an den großen Flügeldecken ockergelbliche Flecken. Die kleineren Flügeldecken waren ungefleckt, doch etwas heller als die großen. Es handelte sich wahrscheinlich um ein semiadultes Exemplar.

Nach der Literatur wurden die Schelladler in der Tschechoslowakei bisher 26mal festgestellt. Davon 6mal in Böhmen, 12mal in Mähren und Schlesien, 8mal in der Slowakei, wo auch im Jahre 1877 am 3. VI. ein Nest gefunden wurde. Wie die Tabelle im tschechischen Text zeigt, fallen die 17 Vorkommensfälle dem Herbstzuge zu. Nur 4 Fälle (im IV. und V.) kann man sicher dem Frühlingzug zurechnen. Das Vorkommen im Juni läßt sich in einigen Fällen als Brutversuch betrachten. Das verspätete Vorkommen im XI. und XII. Monat, wie z. B. im J. 1959 im Naturschutzgebiet „Lednické rybníky“ (bei Etsgrub), kann man wahrscheinlich als den Versuch einer partiellen Überwinterung ansehen.

Den Angaben nach Peterson, Mounfort und Holloom (1959) sollen die Schelladler manchmal auch in Südfrankreich überwintern. Deswegen meint der Verfasser, daß ein Teil der osteuropäischen Population der Schelladler eine Neigung zum Zug nach Süd-Westen hat. So kann man das relativ häufigere Herbstvorkommen dieser Art in der Tschechoslowakei erklären. Diese Population ist quantitativ sicher sehr gering, worin die Ursache des sehr seltenen Vorkommens der Schelladler liegt.

Dr. Stanislav Svoboda,

Oblastní muzeum jihovýchodní Moravy, Gottwaldov

JEPICE RODU ARTHROPLEA NA MĚRAVĚ

Die Eintagsfliege der Gattung *Arthroplea* in Mähren

Lubomír BRABEC

Prvního zástupce tohoto rodu popsal Bengtsson (1909) ze Švédska a Finska jako *Arthroplea congener*. U nás zjistil larvy jepic tohoto rodu Balthasar (1937) v odvodňovacím kanále v Šuru u Bratyslavy, Landa (1948) v Lnářských rybnících a Sýkora (viz Landa 1954) v rybníce u hájovny v Trocnově. Dne 18. 6. 1962 se mi podařilo ulovit larvy rodu *Arthroplea* v rybníku mezi Chvalaticemi a Bitovem a 15. 5. 1963 ve stálé tůňi u Mušova na jižní Moravě. Z chycených larev jsem vypěstoval dvě subimaga a jedno imago samičky.

Je otázka, zda *A. frankenbergeri*, popsaná Balthasarem není totožná s *A. congener*, poněvadž oba tyto druhy, zvláště v larvalním stadiu, se odlišují navzájem jen velmi nepatrně. Tato skutečnost je zřejmá zejména, přihlídneme-li ke druhé práci Bengtssonově (1930), v níž opravil některé znaky, kterými se druh *A. congener* odlišoval od *A. frankenbergeri* (poměr v délce prvního a druhého článku maxilárního palpu a labiálního palpu). Mnou chycené larvy se odlišují od popisu uveřejněného Balthasarem (1937) jedině tím, že maxilární palpy sklopeny podél těla dosahují k basi pátého abdominálního článku jako u *A. congener* a nikoliv ke třetímu článku jako u *A. frankenbergeri*. Larvy z československých lokalit se liší od popisu *A. congener* délkou ocasních štětů: u *A. congener* jsou dlouhé jako tělo, kdežto u larev *A. frankenbergeri* se rovnají $\frac{1}{4}$ délky těla. Velká vzdálenost severských a našich československých lokalit nemůže v tomto případě nasvědčovat proti identitě obou druhů, poněvadž v několika jiných případech (*Caenis moesta*, *C. incus*, *C. undosa*, *Siphurella linnaeana*) se ukázalo, že jepice považované původně za výlučně severské druhy byly bezpečně zjištěny i u nás (Landa 1954).

Na tomto místě chci poděkovat prof. Dr. S. Hraběti za pomoc při zpracování materiálu.

LITERATURA: Balthasar, V., 1937: Arthropleidae, eine neue Familie der Ephemeropteren. *Zool. Anz.* 120. Bengtsson, S., 1909: Beiträge zur Kenntnis der paläarktischen Ephemeren. *Lunds Untv. Arsskr.*, 5, (4). Bengtsson S., 1930: Kritische Bemerkungen über einige nordische Ephemeropteren, nebst Beschreibung neuer Larven. *Lunds Untv. Arsskr.* N. F. 26, (3). Landa, V., 1954: K výskytu severských druhů jepic v Československu. *Ročenka čs. spol. entom.* 51.

DIE EINTAGSFLIEGE DER GATTUNG ARTHROPLEA IN MÄHREN: Die Fundorte der Gattung *Arthroplea*, die von Bengtsson (1909) aus Schweden und Finnland beschrieben wurden und

in der Tschechoslowakei nur an wenigen Orten bekannt sind, wurden durch zwei andere Lokalitäten ergänzt. Es handelt sich um einen Teich zwischen den Gemeinden Chvalatice und Bítov und einen Tümpel bei Mušov in Südmähren, wo die Larven der erwähnten Gattung gefunden wurden. Durch Vergleich mit den Beschreibungen von Bengtsson (1909 und 1930) und Balthasar (1937), lassen sich die Larven eher als *Arthroplea congener* bestimmen. Es ist fraglich, ob die Art *Arthroplea frankenbergeri* Balthasar (1937) nicht mit *Arthroplea congener* Bengtsson identisch ist.

Lubomír Brabec,

Zoologický ústav UJEP, Kotlářská 2, Brno.

K VÝSKYTU ŽABRONOŽKY *PRISTICEPHALUS CARNUNTANUS* (BRAUER), (ANOSTRACA) NA MORAVĚ

Zum Vorkommen des Blattfußkrebse *Pristicephalus carnuntanus* (Brauer), (Anostraca)
in Mähren

František KUBIČEK

V 8 vzorcích zooplanktonu, které jsem obdržel laskavostí Dr. J. Vojtka z jedné lokality u Znojma na jižní Moravě, jsem našel ve třech sběrech celkem 52 jedinců (převážně ♀♀) žabronožky *Pristicephalus carnuntanus* (Brauer) a větší počet metanaupliových stadií a dále 9 jedinců žabronožky druhu *Streptocephalus torvicornis* (Waga). Protože lokalita leží na důležitém pojítku mezi jihozápadním Slovenskem (viz Brtek 1958) a středním Čechami, odkud je výskyt druhu *Pristicephalus carnuntanus* zatím ojedinelý (Schäferna 1931, Hrabě 1937, Šrámek-Hušek et kol. 1962), považuji za vhodné zmínit se o tomto nálezu poněkud podrobněji.

Cílem to také proto, že na základě nálezů žabronožek, které byly determinovány již dříve nezávisle na sobě prof. B. Valouškem a autorem, byla tato lokalita podle návrhu prof. Valouška vyhlášena výnosem MŠK č. 66826/54 ze dne 17. 2. 1956 za rezervaci.

Lokalita „Červený rybníček“ v předměstí Znojma (Hradiště) je typická srážková tůň na nepropustném podloží, bez vodní vegetace, s velkým kolísáním vodní hladiny, v suchých letech a zimách vyschlá (pluviotela sensu Šrámek-Hušek 1942). Při malém stavu vody v zimě bývála zamrzlá obyčejně do dna. Během 13 návštěv v letech 1954–1958 byla průměrná výše hladiny kolem 20 cm (max. 60 cm). Protože tůň o celkové velikosti 0,1431 ha má nerovné dno, byly zde při malém vodním stavu často jen izolované kaluže. Od roku 1957 byla tato lokalita znečišťována z blízkého JZD a přestala být proto později sledována.

Zooplankton této tůně byl druhově velmi chudý. Během sledovaného období byly ve vzorcích zjištěny pouze 2 druhy perlooček (*Moina brachiata*, *Moina rectirostris*), 1 druh vířníků (*Brachionus rubens*), 1 druh skořepatců (*Heterocypris incongruens*) a 8 druhů klanonožců (*Cyclops strenuus* s. str., *Cyclops furcifer*, *Eucyclops serrulatus speratus*, *Diacyclops bisetosus*, *Diacyclops bicuspidatus* a *Eudiptomus vulgaris*). Takové složení zooplanktonu svědčí o vyjimečnosti a nestálosti podmínek této tůně. Složení společenstva, jak jsem je mohl podle příležitostných sběrů sledovat, neodpovídá pro absenci některých hlavních složek tohoto typu tůní žádné sociologické grupě sensu Šrámek-Hušek (1962). Zajímavá je skutečnost, že s výskytem adulních jedinců *Pristicephalus carnuntanus* se kryje také hromadný rozvoj perlooček rodu *Moina*. Tak např. 13. V. 1956 převládala v zooplanktonu *Moina brachiata* (95 %), 22. V. 1954 *Moina rectirostris* (97 %).

Z ostatní vodní fauny při příznivých stavech vody v březnu až v srpnu byly v tůni hojně larvy vážek (*Lestinae* larvae juv.), chrostíků (*Lepidostoma hirtum* Fabr., *Phryganea* sp. juv.), dvoukřídlých (*Eukiefferiella longicalcar* Kieff., *Anatopynia varia* F., *Tendipes plumosus* L., *Aedes annulipes* (Meigen), *Chaoborus flavicans* (Meigen), jepic (*Clæon dipterum* L.) aj. Se zvýšeným znečišťováním tůně začalo přibývat máloštětnatců, zejména druhu *Tubifex tubifex* (Müller).

Metanaupliové larvy žabronožky *Pristicephalus carnuntanus* se pravidelně objevovaly během března, dospělci v květnu až červnu. U druhu *Streptocephalus torvicornis* jsem nalezl dospělé ještě v srpnu. Výskyt obou žabronožek ustal v roce 1957, kdy právě v době vývoje iarev byla tůň zaplněna močůvkou. Vajíčka byla i v tomto roce prokazatelně přítomna, pro-